

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl předsedou senátu JUDr. Pavlem Bachratým jako samosoudcem ve věci

žalobkyně: **L. L., a.s., IČO XXXXX**
sídlem XXXXX
zastoupená advokátem Mgr. Ing. Janem Vavřinou
sídlem Na Poříčí 1046/24, 110 00 Praha 1

proti
žalovaným: **1. Č.r.XXXXX–, IČOXXXXX**
sídlem XXXXX
2. P. M., s.p., IČO XXXXX
sídlem XXXXX

o určení vlastnictví,

o žalobě pro zmatečnost podané 2. žalovaným proti rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 4.4.2023, č.j. 60 Co 37/2023-352

takto:

Výrok I. rozsudku odvolacího soudu **se zrušuje.**

Odůvodnění:

1. Žalobou pro zmatečnost napadl 2. žalovaný z důvodu podle § 229 odst. 4 o.s.ř. rozsudek odvolacího soudu a to pouze ve výroku I., jímž bylo jeho odvolání do výroku I. rozsudku soudu prvního stupně odmítnuto podle § 218 písm. b) o.s.ř. Namítal, že jeho procesní legitimace k podání odvolání do I. výroku rozsudku je založena ust. § 20 odst. 2 o.s.ř. ve spojení s ust. § 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, jež citoval a zdůraznil ze zákona vyplývající oprávnění účastnit se řízení před soudy a jinými orgány ve věcech týkajících se majetku podniku včetně řízení o určení, zda tu je nebo není vlastnické právo státu k majetku podniku. S odkazem na § 2 odst. 1, věta první a odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb. uváděl, že je subjektem odlišným od státu, ale je právníkou osobou, jejímž prostřednictvím stát vykonává svá vlastnická práva, a ačkoliv nemá vlastní majetek, má právě právo hospodařit s majetkem státu. Na podporu své argumentace odkazoval též na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, konkrétně na rozsudky ze dne 3.11.2010, sp. zn. 28 Cdo 2679/2010 (z něhož citoval závěr o tom, že *státní podnik je ... oprávněn vlastním jménem jednat v právních vztazích týkajících se majetku státu a účastnit se řízení před soudy ve věcech týkajících se majetku státu, včetně řízení o určení vlastnického práva a proto,*

Shodu s prvopisem potvrzuje Jitka Rozmarínová.

s přiblížením ke souvislosti změny ustanovení § 20 odst. 2 o. s. ř. a § 16 odst. 2 zákona o státním podniku, provedené zák. č. 202/2002 Sb., lze dovodit, byť legislativní vyjádření v ustanovení § 16 odst. 2 zák. o státním podniku není jednoznačné, že tímto ustanovením se státnímu podniku po 1.7.2002 přiznává, aby v uvedených věcech byl účastníkem soudního řízení, tj. věcná legitimace) a ze dne 9.11.2004, sp. zn. 28 Cdo 760/2003. Dovožoval, že ust. § 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb. umožňuje označit státní podnik přímo za žalovaného v žalobě o určení vlastnického práva státu, s čímž se ztotožnil i soud prvního stupně, když uvedl, že by 2. žalovaný mohl v řízení na straně žalované vystupovat samostatně. Dále 2. žalovaný poukázal na obsah žaloby, z níž neplynulo, že by měl být účastníkem jen ohledně určení práva hospodaření a ne též v řízení o určení vlastnického práva; žalobkyně tedy měla zjevně pochybnost o vymezení účastníků řízení o žalobě na určení vlastnictví České republiky. V rozporu s tím odvolací soud svým rozhodnutím zúžil okruh účastníků řízení o žalobě na určení vlastnictví na žalobkyni a 1. žalovanou. 2. žalovaný tedy prezentoval přesvědčení, že odvolací soud měl jeho odvolání projednat i v rozsahu napadeného I. výroku, pročež se v tomto rozsahu domáhal zrušení rozsudku odvolacího soudu.

2. První žalovaný se ve svém vyjádření připojil k žalobní argumentaci 2. žalovaného a měl rovněž za to, že odvolací soud rozhodl nesprávně, když odvolání 2. žalovaného odmítl. Doplnil, že pokud již soud prvního stupně určil, že Česká republika je vlastníkem předmětné stavby jakožto součásti pozemku, tak rozhodl o určení vlastnictví k věci v majetku státního podniku, neboť stavba je součástí pozemku. Rozhodl-li tedy soud o vlastnictví věci v majetku podniku, tak si dost dobře nelze představit, že by státnímu podniku mohla být upřena legitimace k podání odvolání.
3. Žalobkyně navrhla zamítnutí žaloby a přiznání náhrady nákladů řízení. Z toho, že bylo rozhodnuto o vlastnictví České republiky k předmětné stavbě, dovozovala, že nebylo určeno, že by vlastníkem byl 2. žalovaný. Z toho vyplývá, že není nesprávný závěr soudu II. stupně, podle něhož se tento určovací výrok 2. žalovaného nedotýká. Namítala, že 2. žalovaný ust. § 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb. vykládá absurdně široce a vyvozuje z něj nesprávné závěry, podle nichž by měl být státní podnik generálně zmocněn vystupovat za stát kdykoliv v jakémkoliv soudním řízení. Sám 2. žalovaný však vždy odmítal, že má s předmětnou stavbou něco společného, že by ji měl ve své správě, že by ji udržoval, tedy že by s ní hospodařil. Je tudíž absurdní, že se nyní domáhá toho, že by měl v tomto soudním řízení zastupovat stát. Žalobkyně poukázala též na to, že ohledně určení, že žalovaný má právo se stavbou hospodařit, je žaloba pravomocně zamítnuta. Aby měl 2. žalovaný věcnou legitimaci k zastupování státu, musel by naopak tvrdit a prokázat, že ke stavbě má právo hospodaření nebo že o získání tohoto práva alespoň usiluje. Byla to žalobkyně, jež v případě úspěchu určení vlastnictví státu chtěla dosáhnout i určení toho, komu svědčí právo hospodaření. V doplňující replice žalobkyně polemizovala s názory 1. žalované v jejím vyjádření k žalobě pro zmatečnost a připomněla, že 1. žalovaná odmítala uznat své vlastnické právo ke stavbě a pokud nesouhlasila s výrokem soudu o určení vlastnictví, měla se proti němu sama odvolat. Ani jeden ze žalovaných netvrdí, že by se stavbou 2. žalovaný hospodařil, což je ovšem podmínkou pro to, aby 2. žalovaný mohl v této věci jednat za stát.

4. Podle § 229 odst. 4 o.s.ř. může účastník žalobou pro zmatečnost napadnout rovněž pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost.
5. Podle § 234 odst. 1 o.s.ř. není-li dále stanoveno jinak, musí být žaloba pro zmatečnost podána ve lhůtě tří měsíců od doručení napadeného rozhodnutí.
6. Podle § 235a odst. 2 o.s.ř. pro řízení o žalobě pro zmatečnost platí přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li dále stanoveno něco jiného.
7. Ze žalobou napadeného rozsudku je zřejmé, že odvolací soud odmítl odvolání 2. žalovaného z důvodu, že k jeho podání není oprávněn (§ 218 písm. b/ o.s.ř.). Za této situace je žaloba pro zmatečnost podaná 2. žalovaným z důvodu podle § 229 odst. 4 o.s.ř. přípustná, neboť právě jemu byla způsobena procesní újma tím, že jeho odvolání nebylo (v rozsahu učiněného odmítnutí) projednáno, tudíž 2. žalovaný byl k podání žaloby pro zmatečnost oprávněn (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.4.2003, sp. zn. 21 Cdo 2179/2002). Jím podaná žaloba je také žalobou včasnou, neboť napadený rozsudek mu byl doručen 17.4.2023 a žaloba byla k soudu podána 4.5.2023, tedy bezpečně v průběhu zákonné 3měsíční lhůty.
8. Důvodem žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř. je skutkově nebo právně chybný, tj. v rozporu se zákonem učiněný, závěr o tom, že odvolání muselo být odmítnuto nebo že odvolací řízení muselo být zastaveno; žaloba pro zmatečnost není opodstatněná jen tehdy, jsou-li tyto závěry po skutkové a právní stránce v souladu se zákonem (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.12.2005, sp. zn. 21 Cdo 489/2005, vydané v době před novelizací ust. § 229 odst. 4 o.s.ř., jíž došlo k doplnění tohoto ustanovení o možnost napadnout i usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost). Pro výsledek řízení o žalobě pro zmatečnost proti usnesení, jímž odvolací soud odmítl odvolání pro neoprávněnost jeho podání účastníkem, je z tohoto hlediska podstatné jen to, zda závěr, že 2. žalovaný nebyl k podání odvolání oprávněn, je věcně správný (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2018, sp. zn. 27 Cdo 5184/2017).
9. V přezkoumávané věci se žalobkyně žalobou podanou u Okresního soudu ve Zlíně proti dvěma žalovaným - 1. Č. r. (za kterou by měl jednat XXXXX) a 2. státnímu podniku P. M. domáhala určení, že jednak blíže popsaná stavba, ev. též jako součást pozemku p.č. XXXXX v obci a kat. území XXXXX, je ve vlastnictví 1. žalované, a jednak, že právo hospodaření s touto stavbou má 1. žalovaná, alternativně 2. žalovaný. Okresní soud ve Zlíně jako soud prvního stupně žalobě vyhověl tím způsobem, že v I. výroku určil vlastnictví 1. žalované k předmětné stavbě jako součásti pozemku a ve II. výroku určil, že 2. žalovaný má k předmětné nemovitosti právo hospodaření. Ve výrocih III. a IV. soud rozhodl o nákladech řízení mezi účastníky. Proti tomuto rozsudku podala odvolání 1. žalovaná, ale toliko do jednoho výroku o nákladech řízení. 2. žalovaný

Shodu s prvopisem potvrzuje Jitka Rozmarínová.

napadl prvostupňový rozsudek odvoláním v obou meritorních výrocích a v jednom závislém nákladovém výroku. Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud odvolací v žalobou pro zmatečnost napadeném rozsudku v I. výroku odmítl odvolání 2. žalovaného proti I. výroku rozsudku soudu I. stupně a k odvolání 2. žalovaného ve II. výroku prvostupňový rozsudek ve II. výroku změnil tak, že zamítl žalobu v části, kterou se žalobkyně domáhala určení, že právo hospodaření s předmětnou nemovitostí má 1. žalovaná, eventuálně 2. žalovaný. Ve výrocích III. a IV. odvolací soud rozhodl o nákladech řízení.

10. Podle § 20 odst. 2 o.s.ř. přiznává-li zvláštní právní předpis namísto státu někomu jinému způsobilost samostatně jednat před soudem ve věci týkající se majetku státu, jedná tato osoba jako účastník.
11. Podle § 1 zákona č. 77/1997 Sb., v platném znění, tento zákon upravuje postavení a právní poměry státního podniku (dále jen "podnik").
12. Podle § 2 zákona č. 77/1997 Sb., v platném znění, podnik je státní organizací a právnickou osobou, jejímž prostřednictvím vykonává stát svá vlastnická práva. Podnik provozuje svým jménem a na vlastní odpovědnost podnikatelskou činnost za účelem plnění významných strategických, hospodářských, společenských, bezpečnostních nebo dalších zájmů státu (odst. 1). Podnik má právo hospodařit s majetkem státu a nemá vlastní majetek (odst. 2).
13. Podle § 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., v platném znění, podnik vykonává při hospodaření s majetkem podniku práva vlastníka, vlastním jménem jedná v právních vztazích týkajících se majetku podniku a účastní se řízení před soudy a jinými orgány ve věcech týkajících se majetku podniku včetně řízení o určení, zda tu je nebo není vlastnické právo státu k majetku podniku.
14. Podle komentáře k § 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., v platném znění (KRÍŽ, Josef, Jan DĚDIČ, Jana GURIČOVÁ, Jan LASÁK a Jakub POROD. *Zákon o státním podniku: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-15]. ASPI_ID KO77_1997CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X) podnik je oprávněn vlastním jménem jednat v právních vztazích týkajících se majetku státu a účastnit se řízení před soudy ve věcech týkajících se majetku státu, včetně řízení o určení vlastnického práva. Tímto ustanovením se státnímu podniku přiznává, aby v uvedených věcech byl účastníkem soudního řízení, tj. aktivní i pasivní věcná legitimace, a to i s přihlédnutím k § 20 odst. 2 o.s.ř., který byl do právního řádu zaveden (stejně jako stávající znění druhého odstavce komentovaného ustanovení) zákonem č. 202/2002 Sb. Podnik je tak výslovně oprávněn zahájit řízení ohledně toho, že zde existuje, či neexistuje vlastnické právo státu k určité věci (at' již domněle či skutečně) tvořící majetek podniku, stejně jako musí být žalovaným v případě, že třetí osoba zahájí obdobné řízení (viz NS 28 Cdo 760/2003, NS 28 Cdo 2679/2010).
15. Z ust. §§ 10 a 11 odst. 1 a 2 zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění, lze dovodit, že pokud není jasné,

která organizační složka státu hospodaří se státním majetkem, tak s ním hospodaří Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

16. Podle § 505 o.z. součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí.
17. Podle § 506 odst. 1 o.z. součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen „stavba“) s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech.
18. Vzhledem k tomu, že státní podnik je podle § 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., v platném znění, oprávněn vlastním jménem jednat v právních vztazích týkajících se majetku státu a účastnit se řízení před soudy ve věcech týkajících se majetku státu, včetně řízení o určení vlastnického práva a proto, s přihlédnutím k souvislosti změny ust. § 20 odst. 2 o.s.ř. a § 16 odst. 2 zákona o státním podniku, provedené zák. č. 202/2002 Sb., Nejvyšší soud v odůvodnění rozsudku ze dne 9.11.2004, sp. zn. 28 Cdo 760/2003, dovodil, že tímto ustanovením se státnímu podniku po 1.7.2002 (po účinnosti novely provedené zák. č. 202/2002 Sb.) přiznává, aby v uvedených věcech byl účastníkem soudního řízení, tj. věcná legitimace. V tomto rozhodnutí dále Nejvyšší soud rozvedl, že věcná legitimace vychází z hmotněprávního vztahu účastníka k věci projednávané v konkrétním řízení, tj. svědčí pouze těm, kdo jsou subjekty sporného hmotněprávního vztahu. Ve sporném řízení lze věcnou legitimaci rozlišit podle postavení subjektů hmotněprávního vztahu v řízení na aktivní a pasivní věcnou legitimaci. O aktivní věcnou legitimaci se jedná v případě žalobce, jemuž podle jeho názoru svědčí určité subjektivní právo z daného hmotněprávního vztahu a o pasivní věcnou legitimaci jde na straně žalovaného tehdy, svědčí-li mu z tohoto hmotněprávního vztahu vůči žalobci určitá povinnost. Ve věci přezkoumávané v dovolacím řízení Nejvyšším soudem se žalobce domáhal, aby bylo podle ust. § 80 písm. c) o.s.ř. určeno, že je vlastníkem předmětných nemovitostí. Popíral tím vlastnické právo České republiky, která byla jako vlastníka zapsána v katastru nemovitostí a v žalobě byla označena za žalovanou. S pozemky hospodařil státní podnik, v žalobě označený jako vedlejší účastník na straně žalované. Nejvyšší soud při posuzování pasivní věcné legitimace Č. r. vycházel rovněž z tehdy platného občanského zákoníku (§ 126 odst. 1), tj. z poměrů hmotněprávních a ochrany vlastnického práva prostřednictvím žaloby na jeho určení. Z uvedeného dále dovodil, že Č.r. byla v tomto tzv. určovacím sporu z hlediska hmotněprávního pasivně legitimována, neboť ona byla vlastníkem sporných pozemků dle údajů v katastru nemovitostí a žalobci podle jeho názoru vlastnické právo upírala. Vlastníkem sporných pozemků nebyl podle ust. § 2 odst. 1 a 2 zákona č. 77/1997 Sb., v platném znění, vedlejší účastník – státní podnik. Nejvyšší soud též mj. uvedl, že hospodaření s majetkem státu upravuje zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, a to dle odkazu v § 2 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., v platném znění.
19. Ve věci řešené Nejvyšším soudem pod sp. zn. 28 Cdo 2679/2010, ve které byla žalobkyní obec a žalovaným státní podnik, dospěl dovolací soud k závěru, že v řízení o určení vlastnického práva k majetku státu, s nímž hospodaří státní podnik, je tento

státní podnik pasivně legitimován. Učinil tak s odkazem právě na názory uvedené již v odůvodnění rozsudku ze dne 9.11.2004, sp. zn. 28 Cdo 760/2003, a doplnil, že tyto názory jsou v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu i nadále přijímány, což doprovodil příkladem rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 3117/2008.

20. Krajský soud z obsahu spisu ve věci sp. zn. 5 C 174/2022 zjistil, že k žalobě na určení vlastnictví, podané u Okresního soudu ve Zlíně 11.11.2022 žalobkyní XXXXX, a.s., připojila žalobkyně mj. výpis z katastru nemovitostí, listu vlastnictví č. XXXXX pro obec a kat. území XXXXX, podle něhož vlastníkem pozemku p.č. XXXXX v tomto katastrálním území je Česká republika a právo hospodaření k tomuto majetku státu přísluší P. M., s.p.
21. Na podkladě citované právní úpravy a judikatury i obsahu spisu ve věci Okresního soudu ve Zlíně sp. zn. 5 C 174/2022 dospěl krajský soud v řízení o žalobě pro zmatečnost k závěru, že odvolací soud při rozhodování o odmítnutí odvolání 2. žalovaného do výroku o určení vlastnictví České republiky ke spornému majetku nedocenil specifika daného případu, tj. co je předmětem sporu a jakou právní povahu mají oba žalovaní účastníci. Pokud odvolací soud v žalobou napadeném rozsudku vycházel z názoru, že I. výrok rozsudku soudu I. stupně o určení vlastnictví 1. žalované se nikterak nedotýká práv 2. žalovaného, když v tomto řízení (zřejmě v části týkající se určení vlastnictví) nebyl 2. žalovaný účastníkem, tak se věci zabýval mechanicky a formálně a zcela pominul závěry vyplývající z platné právní úpravy a ustálené judikatury. Z výše vysvětlených důvodů je totiž zřejmé, že státní podnik má obecně věcnou legitimaci v každém sporu o určení vlastnictví, dotýká-li se toto určení majetku státu, s nímž státní podnik hospodaří. Potom ovšem musí logicky platit i to, že státní podnik je pasivně legitimován ve sporu o určení vlastnictví k majetku státu i v případě, kdy současným předmětem téhož sporu je také určení, kdo vykonává právo hospodaření k tomuto majetku a tuto věcnou legitimaci nemůže státní podnik ztratit ani v situaci, kdy kromě něj je žalován jako samostatný účastník stát (Česká republika), za nějž jedná jiná organizační složka. Jestliže v přezkoumávaném případě byla předmětem sporu stavba na pozemku ve vlastnictví státu, a jestliže z hmotného práva vyplývá, že stavba je součástí pozemku, tak pokud bylo v katastru nemovitostí zapsáno, že s pozemkem označeným v žalobě má právo hospodaření 2. žalovaný, tak není pochyb o tom, že 2. žalovaný je pasivně věcně legitimován i ve sporu o určení vlastnictví ke stavbě na předmětném pozemku zřízené. Tato legitimace (tj. právní teorií dovozované oprávnění podat určovací vlastnickou žalobu, tak Nejvyšším soudem judikovaná pozice být v takovém sporu žalován) pak pochopitelně státní podnik opravňuje rovněž k tomu, aby si podal opravný prostředek vůči výroku, jímž bylo rozhodováno o vlastnictví majetku, k němuž by měl de iure vykonávat právo hospodaření.
22. Lze proto uzavřít, že byl nesprávný závěr odvolacího soudu, jež lze vyjádřit jinými slovy i tak, že výrok o určení vlastnictví k majetku státu se práv a povinností státního podniku nedotýká. 2. žalovaný byl oprávněn brojit proti výroku o určení vlastnictví státu, rozhodnutí o odmítnutí jeho odvolání nemůže obstát, protože je krajský soud podle § 235e odst. 2 o.s.ř. zrušil, když plně opodstatněným shledal žalobní důvod podle § 229 odst. 4 o.s.ř. Naopak v rovině důvodů významných pro rozhodnutí

o žalobě pro zmatečnost nepřisvědčil námitkám žalobkyně vůči argumentaci, na níž byla žaloba založena. Tyto námitky by mohly mít relevanci zřejmě až tehdy, pokud by se odvolací soud zabýval přezkumem I. výroku rozsudku soudu I. stupně po věcné stránce.

23. O nákladech zmatečnostního řízení rozhodnou obecné soudy v pokračujícím sporném řízení o žalobě žalobkyně na určení vlastnictví (§ 235i odst. 1 o.s.ř.).

Poučení:

Proti tomuto usnesení **je** možno podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení. Odvolání se podává u Krajského soudu v Brně a rozhoduje o něm Vrchní soud v Olomouci.

Brno, 15. února 2024

JUDr. Pavel Bachratý v.r.
předseda senátu